

Reykjavík, 15. desember 2016

Efni: Umsögn BSRB um frumvarp til laga um breytingu á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins, nr. 1/1997, með síðari breytingum (breyting á A-deild sjóðsins), 6. mál – þskj. 6

BSRB hefur fengið til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR). Málið hefur tekið breytingum frá áður framlögðu frumvarpi varðandi sama mál. Hins vegar eru hvorki breytingarnar né frumvarpið í heild sinni þannig úr garði gert að það endurspegli það samkomulag sem BSRB, Bandalag háskólamanna, Kennarasamband Íslands, ríki og sveitarfélög undirrituðu 19. september s.l., um breytingar á skipan lífeyrismála opinberra starfsmanna varðandi A-deildir LSR og Brúar (hér eftir nefnt samkomulagið).

Aðdragandi frumvarps og afstaða BSRB

BSRB leggur áherslu á að um gríðarlega mikilvægt málefni er að ræða sem verði að ljúka í sátt við alla sem stóðu að samkomulaginu. Forsendur þessa frumvarps er umrætt samkomulag heildarsamtaka launafólks, ríkis og sveitarfélaga. Það er því vandséð hvernig megi ríkja traust á milli þessara viðsemjenda á vinnumarkaði ef aðstæður eru svo að fulltrúar atvinnurekenda virði ekki niðurstöðu samkomulags við fulltrúa launafólks á opinberum vinnumarkaði.

Samkomulagið felur í sér að aðilar þess lýsa stuðningi við þær kerfisbreytingar að lífeyrisréttindi verði jöfnuð milli almenna og opinberra vinnumarkaðarins þannig að reglur um ávinnslu réttinda og lífeyristökualdur opinberra starfsmanna taki breytingum. Allir búi þá við samræmt fyrirkomulag í lífeyrismálum og geti fært sig milli lífeyrissjóða hvenær sem er starfsævinnar án þess að það hafi áhrif á réttindaávinnslu og unnið verði markvisst að því að jafna launakjör á opinberum og almennum vinnumarkaði. Slíkar breytingar myndu að óbreyttu valda skerðingu á lífeyrisréttindum opinberra starfsmanna. Til að tryggjast verði að áunnin lífeyrisréttindi núverandi sjóðfélaga A-deildar LSR og Brúar verði óbreytt og framtíðarréttindi jöfn því sem annars hefði orðið, er m.a. markmið og forsenda samkomulagsins að „réttindi núverandi sjóðfélaga í A-deildum LSR og Brúar verði jafn verðmæt fyrir og eftir þær breytingar á skipan lífeyrismála“ sem fjallað er um í samkomulaginu, sbr. c. lið 1. gr. samkomulags. Í stað jafnrar ávinnslu réttinda yfir starfsævina muni réttindaávinnsla verða aldurstengd. Þá muni almennur lífeyristökualdur hækka úr 65 árum í 67. Hins vegar muni núverandi sjóðfélagar halda

óbreyttum réttindum sem þeir hafa nú í LSR og Brú og geti hafið töku lífeyris 65 ára ef þeir svo kjósa. Í samkomulaginu kemur fram að hlutverk lífeyrisaukasjóðs sé að tryggja réttindi núverandi sjóðfélaga, sbr. b lið 4. gr. samkomulags. Réttindi núverandi sjóðfélaga eru hvoru tveggja áunnin og framtíðarréttindi. Til að tryggja að framtíðarréttindi sjóðfélaga séu óbreytt þarf að bæta þeim upp breytta réttindaávinnslu úr jafnri í aldurstengda og hækkun lífeyristökualdurs úr 65 í 67 ár. Lífeyrisaukasjóðurinn var reiknaður á þann hátt að mæta væntum skuldbindingum eftir bestu vitund á þeim tíma. Ef eitthvað óvænt kemur upp á og lífeyrisaukasjóðurinn getur ekki staðið við hlutverk sitt þá skal skv. samkomulaginu varúðarsjóður styðja við hlutverk lífeyrisaukasjóðs. Fjárhæð lífeyrisaukasjóðs er því þannig fundin að sjóðurinn geti staðið við allar sínar skuldbindingar.

Lífeyrisaukinn á þannig að tryggja fulla fjármögnun skuldbindinga sjóðsins, núverandi og til framtíðar, fyrir þá sem eiga réttindi í A-deild fyrir breytingar. Hlutverk varúðasjóðs er til tryggingar lífeyrisaukasjóði ef staða hans yrði neikvæð en í staðinn muni ábyrgð launagreiðenda á réttindum vera afnumin.

Skömmu áður en frumvarp til breytinga á lögum um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins var hins vegar lagt fram 20. september s.l. kom í ljós að afstaða ríkis og sveitarfélaga til samkomulagsins var önnur en afstaða heildarsamtaka launafólks á opinberum vinnumarkaði. Þannig telja fulltrúar ríkis og sveitarfélaga að allir sjóðfélagar skuli sæta skerðingu réttinda ef í ljós kemur að tryggingafræðileg staða A-deildar sé neikvæð. Í því felst t.d. að sé ávöxtun sjóðsins ekki nægilega góð þurfi að skerða réttindi sjóðfélaga. Það getur einnig falið í sér að réttindi sjóðfélaga geta aukist ef staða sjóðsins er jákvæð. Það er hins vegar mikil breyting frá núverandi fyrirkomulagi þar sem nú bera sjóðfélagar ekki sjálfir ábyrgð á réttindum heldur launagreiðendur. Ef staða A-deildar er neikvæð ber stjórn sjóðsins að hækka mótframlag launagreiðenda og ef staða sjóðsins er jákvæð þá skuli lækka mótframlag atvinnurekenda.

BSRB ítrekar fyrri afstöðu sína og krefst þess að frumvarpinu sem hér er til umsagnar verði breytt á þann hátt að það endurspegli samkomulagið. Samræming lífeyriskerfa milli opinbera og almenna vinnumarkaðarins verður ekki gerð með skerðingu á réttindum núverandi sjóðfélaga. Það er því ekki nægilegt að frumvarpið kveði eingöngu á um að lítill hluti núverandi sjóðfélaga sæti ekki skerðingum á réttindum sé staða sjóðsins neikvæð í tilskilinn tíma en aðrir ekki sitji ekki við sama borð. Kerfisbreytingin hlýtur að þurfa að fela í sér að núverandi sjóðfélagar haldi sömu réttindum eins og hefði verið í núverandi kerfi eða jafn verðmætum. Til áréttingar má einnig benda á að meðal sjóðfélaga eru einstaklingar sem árið 1997 völdu milli A- og B-deildar þegar síðarnefndu deildinni var lokað. Það val verður ekki tekið aftur og enn mikilvægara er að tryggja þeim einstaklingum sömu réttindi í nýju kerfi. Þessir einstaklingar tóku ákvörðun sína á þeim forsendum sem nú gilda um kerfið.

Tvær tillögur að breytingum sem þjóna sama markmiði

Nokkrar mismunandi leiðir eru færar til að tryggja að núverandi sjóðfélagar búi við jafnverðmæt réttindi fyrir og eftir breytingar. Það er að mati bandalagsins meginforsenda þess að málið sé klárað í sátt við alla aðila sem að samkomulaginu standa að tryggt sé að núverandi sjóðfélagar eigi ekki á hættu að réttindi þeirra verði skert miðað við það kerfi sem þeir eiga nú aðild að.

Fyrri tillaga

BSRB telur heillavænlegast að sú leið verði farin að breyta e. lið (XII.) 7. gr. á þann hátt að það kveði ekki á um 60 ára aldursviðmið heldur að ákvæðið taki til allra núverandi sjóðfélaga. Jafnframt þarf að tryggja sama rétt vegna barnalífeyris en hans er ekki getið í frumvarpinu eins og það stendur nú. BSRB leggur til að ákvæðið hljóði svo í heild sinni:

e. liður (XII)

„Komi til þess í ljósi tryggingafræðilegrar stöðu A-deildar að rétt sé að skerða eða auka réttindi skulu slíkar breytingar ekki taka til þeirra sem eiga réttindi í A-deild fyrir gildistöku nýrra samþykkt. Ekki skal nýta höfuðstól varúðasjóðs í þessu skyni heldur skal árlega gera upp fjárhagsleg áhrif með samningi A-deildar við ríkissjóð. Ákvæði 1. mgr. tekur einnig til örorku-, maka-, og barnalífeyrisþega fyrir gildistöku nýrra samþykkt.“

Meðal annarra markmiða og forsendna samkomulagsins er að „útgjaldaskuldbindingar ríkis og sveitarfélaga vegna A-deilda LSR og Brúar verði sambærilegar við það sem hefði orðið miðað við núverandi skipan.“, sbr. d. lið 1. gr. samkomulags. Þá hefur ítrekað hefur komið fram í máli fjármála- og efnahagsráðherra auk hans ráðuneytis að „[r]íkið er heldur ekki að reyna að komast þannig frá málinu að það losi sig undan einhverjum skuldbindingum sem það er þegar búið að lofa í framtíðinni. Það er sem sagt hvorki verið að taka á sig nýjar skuldbindingar né [...]að ríkið sé að losa sig undan neinum skuldbindingum.“ sbr. t.d. andsvar fjármála- og efnahagsráðherra í umræðum um frumvarpið á 4. fundi Alþingis 13. desember s.l. Samkvæmt þessu hlýtur tillaga BSRB að teljast í fullu samræmi við samkomulagið.

Seinni tillaga

Önnur fær leið til að láta frumvarpið endurspegla samkomulagið er t.d. að hlutverk lífeyrisaukasjóðs sé skilgreint betur í frumvarpinu ásamt hlutverki varúðasjóðs og hvenær eigi að leggja höfuðstól hans við lífeyrisaukasjóð. Hér á eftir fer samantekt á því sem byggir að mestu á fyrri umsögn bandalagsins um málið. Að því undanskildu að í frumvarpinu sem nú er til umsagnar hefur 1. málslíð og a lið 3. mgr. c. liðar (X.) 7. gr. tekið breytingum frá fyrra frumvarpi sem var lagt fram í september. Ákvæðið fjallar um hvenær skuli leggja höfuðstól varúðasjóðs við lífeyrisaukasjóð. Í fyrra frumvarpi var ákvæðið samhljóða

viðauka 1 og 2 samkomulagsins um varúðarsjóði en hefur nú verið breytt til verri vegar. Þess er krafist að ákvæðinu sé aftur breytt eins og það var í fyrra frumvarpi en þá hljóðaði það svo:

1. másl. Og a. liður 3. mgr. c. liðar (X)

„Óheimilt er að ganga á höfuðstól varúðarsjóðsins í fimm ár frá stofnun hans. Að fimm árum liðnum skal árlega leggja mat á stöðu lífeyrisaukasjóðs:

a. Sé tryggingafræðileg staða lífeyrisaukasjóðs samkvæmt árlegu mati neikvæð um 10% eða meira í lok næstliðins árs eða hafi hún haldist neikvæð um a.m.k. 5% samfellt í meira en fimm ár, sbr. 39. gr. laga nr. 129/1997, skal leggja höfuðstól varúðarsjóðsins í heild eða að hluta, í báðum tilvikum þar til að 5% viðmiði er náð, við eignir lífeyrisaukasjóðs og fjármunirnir nýttir til að mæta skuldbindingum hans. Komi til breytinga á ákvæðum almennra laga um lífeyrissjóði um vikmörk breytast vikmörk þessi til samræmis.“

Þá þarf jafnframt að tryggja að tilgreint sé í frumvarpinu að réttindi núverandi sjóðfélaga verði ekki skert eftir að nýjar samþykktir taka gildi. BSRB leggur til eftirfarandi breytingar að þessu markmiði.

Við a. lið 7. gr. frumvarpsins bætist við 3. málsliður svohljóðandi:

„Í samþykktunum skal ekki kveða á um lakari réttindi hvers og eins sjóðfélaga sem aðild á að sjóðnum fyrir 1. júní 2017.“

Ákvæði a.liðar 7. gr. frumvarpsins hljóði því svo í heild en breytingartillagan er undirstrikuð:

„Frá og með 1. júní 2017 skal A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins starfa á grundvelli laga um skyldutryggingu lífeyrissjóða og starfsemi lífeyrissjóða, nr. 129/1997, með síðari breytingum, laga þessara eftir því sem við á og samþykktar er fyrir sjóðinn gilda. Stjórn sjóðsins skal aðlaga samþykktir sjóðsins ákvæðum laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og lögum þessum eftir því sem við á og leggja þær þannig breyttar fyrir ráðherra til staðfestingar, sbr. 28. gr. laga nr. 129/1997, eigi síðar en 1. apríl 2017. Í samþykktunum skal ekki kveða á um lakari réttindi hvers og eins sjóðfélaga sem aðild á að sjóðnum fyrir 1. júní 2017.“

Við 1. mgr. b liðar (IX.) 7. gr. frumvarpsins bætist nýr 2. málsliður:

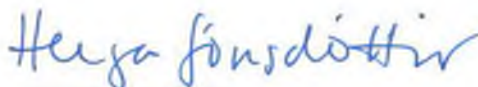
„Hlutverk lífeyrisauka er að tryggja að áfallnar skuldbindingar og réttindi þeirra sjóðfélaga, sem eiga réttindi í A-deild áður en nýjar samþykktir taka gildi 2017, séu á hverjum tíma óskert og til að framtíðarávinnsla réttinda verði jöfn því sem hún hefði annars verið.“

Ákvæði 1. mgr. b.liðar 7. gr. frumvarpsins hljóði því í heild svo en breytingartillagan er undirstrikuð:

„Ríkissjóður skal eigi síðar en 31. desember 2016 greiða 106,8 ma.kr. framlag til A-deildar Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins sem ætlað er til þess að standa undir lífeyrisauka til sjóðfélaga sem rétt eiga á honum skv. 2. og 3. mgr.

Hlutverk lífeyrisauka er að tryggja að áfallnar skuldbindingar og réttindi þeirra sjóðfélaga, sem eiga réttindi í A-deild áður en nýjar samþykktir taka gildi 2017, séu á hverjum tíma óskert og til að framtíðarávinnsla réttinda verði jöfn því sem hún hefði annars orðið. Framlagið er ákvarðað á grundvelli tryggingafræðilegrar stöðu A-deildar í lok september 2016 og miðað við lífslíkur byggðar á reynslu áramna 2010-2014. Greiðsla framlagsins er bundin því skilyrði að tekin verði upp í A-deild aldurstengd réttindaávinnsla og 67 ára lífeyristökualdur.“

Fyrir hönd BSRB

Helga Jónsdóttir

frankvæmdastjóri